

Asia: VN/2539/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi hyvän työterveyshuoltokäytännön toteuttamisen periaatteista sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen hyvinvointialue

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi hyvän työterveyshuoltokäytännön toteuttamisen periaatteista sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta

Lausuntopyyntönumeron diaarinumero: VN/2539/2025

Keski-Suomen hyvinvointialueen lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi hyvän työterveyshuoltokäytännön toteuttamisen periaatteista sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta annettua valtioneuvoston asetusta. Esitys perustuu asetuksen päivittämistarpeita selvittäneen sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän ehdotukseen. Voimassa olevan asetuksen 1–10 §:ään esitetään tehtäväksi muutoksia, joilla selkiytettäisiin työterveyshuollolle kuuluvia tehtäviä.

Keski-Suomen hyvinvointialue suhtautuu myönteisesti ja kannattaa asetukseen ehdotettuja muutoksia, joilla selkiytetään edelleen työterveyshuollolle kuuluvia tehtäviä ja tarkoitusta sekä yhteistyötä eri toimijoiden välillä, työnantajan roolin ja tarveharkinnan merkitystä ja korostamista työterveyshuollon palvelujen suunnittelussa ja järjestämisessä. Muutosehdotukset sisältävät Keski-Suomen hyvinvointialueella jo olemassa olevia toteutettuja toimintakäytäntöjä työkykyjohtamisessa ja terveyshuoltoyhteistyössä ja -palveluissa. Ehdotetut muutokset tukevat kehittäen edelleen työterveyshuoltopalvelujen toimintaa ja sisältöjä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Ehdotetuilla

muutoksilla haetaan työkykyjohtamiseen ja työterveyshuollon palveluihin vaikuttavuutta ja sitä kautta myös toiminnan kustannustehokkuutta.

Keski-Suomen hyvinvointialueen työterveyshuoltopalveluita tuottava palvelutuottaja kannattaa myös esitettyjä muutoksia. Muutosehdotukset sisältävät paljon asioita, joita Keski-Suomen hyvinvointialueen ja Työterveys Aallon työterveysyhteistyössä on jo kehitetty.

Säädöskohtaisiin muutoksiin huomioita Keski-Suomen hyvinvointialueelta

1 Työterveysyhteistyö

Tekninen asetuksen nimen muutos muotoon: ”valtioneuvoston asetus hyvän työterveyshuoltokäytännön toteuttamisen periaatteista sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta” selkeyttää asetuksen nimeä ja käsitteitä.

2 Työterveyshuollon ja terveydenhuollon yhteistyö

Säännöksen sanamuodon muuttaminen ”muun sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden” kanssa häivyttää rajoja eri terveydenhuollon (perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja kuntoutuksen) kanssa. Tätä selventävää tarkennusta pidetään Keski-Suomen hyvinvointialueella hyvänä ja vaikuttavana korostaen yhteistyötä kaikilla alueilla. Yhteistyötä tehden voidaan vaikuttaa työntekijöiden oikea-aikaisen ja tarpeenmukaisen hoidon ja kuntoutuksen osalta työkyvyn alentuessa. Varmistamalla työntekijöiden suostumuksella tiedonkulku muun terveydenhuollon ja työterveyshuollon välillä lyhentäisi työkyvyttömyysaika ja tukee työhön paluuta. Hyvä yhteistyö tehostaisi työntekijöiden oikea-aikaista ja tarpeenmukaista hoitoa ja kuntoutusta ja näin lyhentäisi jonotus- ja työkyvyttömyysaika, vähentäisi terveydenhoito- ja sairauspoissaolokustannuksia ja tukisi työhön paluuta ja työurien pidentämistä.

Tekninen asetuksen selventämä sanamuodon muutos ” työterveyshuollon ja terveydenhuollon yhteistyön sisältöä ohjaisi työterveyshuollon järjestämistä koskeva sopimus- ja työterveyshuollon toimintasuunnitelma”. Tätä selventävää tarkennusta pidetään Keski-Suomen hyvinvointialueella hyvänä nykyistä käytäntömmehä vahvistaen.

3 Työterveyshuollon toimintatapa ja sopimus työterveyshuollon järjestämisestä

Asetuksen muutoksella kiinnitetään huomiota työterveyshuollon toiminnan vaikuttavuuteen, jonka tarkoituksena on tehostaa toimenpiteiden seuranta, tuloksellisuutta sekä tuottavuuteen niin yksilön työkyvyn kuin työpaikan työn osalta. Työterveyshuollon on palveltava asiakasorganisaation tarpeita riippumattomina asiantuntijoina ja kaikkien työterveyshuollon kohteena olevien tahojen suhteen eettisesti, luottamuksellisesti ja vaikuttavasti. Työntekijälle annetaan selvitystä työkykyisyydestään ajantasaisesti niin, että hän ymmärtää sen, miten tilanne vaikuttaa hänen työ- ja toimintakykyynsä. Myös työnantajan näkökulmasta eettisyys tarkoittaa, että työ tehdään työpaikan

tarpeista lähtien ja perustuen työpaikan selvitettyihin tarpeisiin. Lisäksi lisäys työterveyshuollon tavoitteiden asettamisella toimintasuunnitelmaan selkeytetään ja jännevöitetään etenkin laadun parantamista ja vaikuttavuuden seuranta.

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää erityisen tärkeänä vaikuttavuuden lisäystä perusteluineen. Työterveyshuollon tavoitteiden asettaminen toimintasuunnitelmaan on hyvä lisäys, joka tukee nykyistä toimintatapaamme toimintasuunnitelman osalta.

Työryhmän esityksessä työterveyshuollon palvelusopimuksesta, jossa jaetaan hankittavat palvelut velvoittaviin ja muihin terveydenhuoltopalveluihin suhtaudutaan myönteisesti. Työterveyden palvelusopimuksessa muutos auttaa suunnittelemaan ja valikoimaan sopivan palvelukokonaisuuden tarvelähtöisesti pakollisen/lakisääteisen työterveyshuollon palveluiden lisäksi. Ryhmämuotoinen toiminta voi tietyissä tilanteissa olla kustannustehokas tapa toteuttaa työterveyshuoltoa ja tämä nähdään myös kannatettavana muutoksena.

4 Toteuttaminen

Työterveyshuollon toteuttaminen pohjautuu työpaikkaselvityksessä nousseisiin tietoihin ja käytännön työterveyshuoltoa järjestettäessä esille tulleisiin seikkoihin. Momenttikohtiin esitetyistä muutoksista työn fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kuormittavuuden lisäksi kuormituksen tarkastelusta työympäristön ja työn näkökulmasta pidetään hyvänä ja tarpeellisena lisäyksenä. Ehdotettu lisäys työn ja työympäristön voimavaratekijöiden selvittämisestä on tärkeää ja kannatettavaa perustuen siihen, että voimavarat voivat ylläpitää ja edistää työkykyä tilanteessa, jossa esiintyy kuormittavuutta.

Lisäys voimavaroista osana työntekijöiden terveydentilan sekä työ- ja toimintakyvyn lisäksi pidetään hyvänä lisäyksenä työn kuormittavuutta tasapainottaen. Voimavaratekijöiden osalta selvitetään työntekijöiden omat voimavarat mm. ammattitaito, kokemus ja kyky johtaa itseään. Terveydentilaan liittyviin tekijöihin otetaan huomioon yksilöllinen tilanne ja sairaudet. Työterveyshuollon tukemat yksilölliset työjärjestelyt voivat vaikuttaa muihin työntekijöihin ja heidän toimenkuviinsa. Tämän selvittäminen nähdään perusteltuna muutoksena, jotta vältetään lisäkuormitus muille työntekijöille yksiköllisten työjärjestelyiden perusteella.

Työryhmän ehdotuksessa työolosuhteiden ja henkilöstön muutostilanteisiin on esitetty lisättäväksi työyhteisön muutostilanteet, kuten organisaatiomuutokset, henkilöstö vähennykset ja tehtävien automatisointi, jonka vaikutus on suuri Keski-Suomen hyvinvointialueella. Muuttuvan henkilöstö- ja organisaatorakenteen ajantasaisuus ja tilanteen vaikutusten arviointi ja selvittäminen nähdään tarkoituksenmukaisena muutoksena toteuttamisen ohjeisiin, joka tehdään työterveysyhteistyönä.

Työolosuhteiden toiminnan kehittäminen fyysisen työympäristön lisäksi koskemaan työyhteisön ilmapiiriä ja vuorovaikutustilanteita on myös perusteltu lisäys työnantajan näkökulmasta.

5 Suunnitelma hyvän työterveyshuoltokäytännön noudattamisesta sekä laadun ja vaikuttavuuden seuranta

Työterveyshuoltoon palvelutuottajana kohdistuvaa suunnitelmallista laadun ja vaikuttavuuden seuranta pidetään tärkeänä ja myönteisenä parantaa jo olemassa olevia toimintakäytäntöjämme. Suunnitelmallisuus, vaikuttava työterveyshuolto sekä omavalvonta ja yhteistyö työnantajaorganisaation kanssa kehittää palveluja. Myös suunnitelman näkyvyys parantaa työpaikkojen, työnantajan ja työntekijöiden mahdollisuutta saada tietoa palvelutuottajan toiminnasta ja sisällöstä sekä laadusta.

6 Työpaikkaselvityksen tekeminen

Työryhmä ehdottaa muutosta työpaikkaselvitysten tekemiseen siten, että se toteutetaan ottamalla huomioon työn sisältö ja työolosuhteet käyttäen tarkoituksenmukaisia menetelmiä ja asiantuntemusta. Tällä pyritään ottamaan huomioon erilaiset työpaikat, niiden olosuhteet ja työn sisältö. Työpaikkaselvitystä toteutettaessa huomioitaisiin eri menetelmät ja suunniteltaessa arvioitaisiin, onko tarkoituksenmukaista tehdä käynti työnantajan tiloihin vai voidaanko se korvata eri menetelmin esim. etänä tehtävällä haastattelulla.

Työpaikkaselvityksiä tehdään Keski-Suomen hyvinvointialueella jo nyt eri tavoin. Yhteistyössä työterveyshuollon kanssa on kehitetty monipaikkaisia työpaikkaselvityksiä, jossa työpaikkaan kuuluu monta eri toimipistettä ja selvityksessä käytetään työpaikan asiantuntijoiden ja työnantajan tietoa toimitiloista mm. sisäilmakysymyksissä, työpaikoilla/etätyössä, joissa esiintyy työturvallisuuslain mukaisia kuormitusta tai terveystarpeita työssä. Työn vaarojen selvitys ja arviointi työturvallisuuslain 10 §:n mukaisesti on keskeinen ennalta työterveyshuoltoon toimitettava asiakirja ja tämä kehittää työterveysyhteistyötä ja ammattihenkilöiden vastuuta hyödyntää työpaikalta saatavaa tietoa tehdessään terveydellisen merkityksen arviointia.

7 Terveystarkastusten tekeminen

Terveystarkastusten järjestämisestä ehdotetaan selkeytystä siten, että ne ryhmiteltäisiin kahteen luokkaan. Terveystarkastukset toteutetaan nykyisin altisteisessa työssä ja työssä, joissa on erityisen sairastumisen vaara. Tämän lisäksi asetusluonnoksessa esitetään, että terveystarkastus tulisi järjestää työntekijän työ- ja toimintakyvyn selvittämiseksi työstä aiheutuvien terveydentilaan kohdistuvien vaatimusten vuoksi. Työryhmä esittää edellä mainittujen terveystarkastusten lisäksi työterveysyhteistyössä sovittuja tarpeen mukaisia tarkastuksia, joita tehdään muun muassa työaikajärjestelyiden, uusien teknologioiden, menetelmien ja aineiden terveysvaikutusten, työtehtävien olennaisesti muuttuvien työtehtävien jne. perusteella. Näissä terveystarkastuksissa painottuvat työntekijän yksilölliset ominaisuudet ikä, sukupuoli, terveydentilan ja työ- ja toimintakyvyn kokonaisuus ja työn ja terveyden välinen yhteys. Tämä tukee myös työturvallisuuslain muutoksia henkilökohtaisten ominaisuuksien huomioon ottamisessa työntekijän työkykyyn liittyvissä terveystarkastuksissa.

Tämä säännös nähdään työnantajille tarpeelliseksi, jotta työnantajat voivat jatkossakin saada korvauksia niiden järjestämisestä sairausvakuutuslain työterveyshuollon korvaussäännösten perusteella.

8 Työntekijöiden työ- ja toimintakyvyn selvittäminen, arviointi, seuranta ja edistäminen sekä kuntoutukseen ohjaaminen

Esityksessä ehdotetaan, että työkykyä ylläpitävä toiminta on olisi jatkossakin toteutettava ensisijaisesti työpaikan sisäisin toimenpitein ja sen painopisteen olisi oltava ehkäisevässä toiminnassa. Lisäksi esitetään tarkennettavaksi lisäyksellä sitä, että työnantajan toimenpiteet suuntautuisivat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa työhön, työjärjestelyihin, työvälineisiin, työympäristöön, työyhteisöön sekä työntekijän ammatilliseen osaamiseen, terveyteen ja työkykyyn.

Edellä mainitut työnantajan varhaisen vaiheen toimenpiteiden tarpeiden tunnistaminen, puuttuminen tilanteeseen varhaisen välittämisen keskusteluin sekä kohdennetuin toimenpitein ovat oleellisia työnantajan omana roolina ja vastuina. Tämä muutos nähdään hyvänä tarkennuksena ja täydentää rooleja ja vastuita suhteessa työterveyshuoltoon.

Esityksessä ehdotetaan, että työterveyshuollon työkykyä ylläpitävä toiminta perustuu hyvään työterveyshuoltokäytäntöön ja työterveysyhteistyössä laadittuun tarvearvioon sekä työterveysyhteistyössä laadittuun sopimukseen ja toimintasuunnitelmaan. Lisäys työterveyshuollon työkykyä ylläpitävän toiminnan perusteista on kannatettava.

9 Neuvonta ja ohjaus

Ehdotukseen antaa neuvontaa ja ohjausta jatkossa työnantajille, työntekijälle, ryhmätoimintana sekä työyhteisön tasolla suhtaudutaan myönteisesti ja kannatettavana.

10 Neuvonnan ja ohjauksen sisältö

Ehdotuksen sisältö pohjautuu työpaikan tarpeisiin. Neuvontaa, ohjausta ja tietoja tulisi antaa terveellisistä ja turvallisista työmenetelmistä työtä aloittaessa ja työn kestäessä. Keski-Suomen hyvinvointialueella nähdään tärkeänä työpaikkaselvityksistä, työterveysyhteistyöstä saatavan tiedon ohjaava vaikutus neuvonnan ja ohjauksen sisältöön. Päihteiden haitallisen käytön ja riippuvuuksien ehkäisyyn on käytössä päihdeohjelma, jossa myös muut riippuvuudet on tunnistettu työterveysyhteistyössä. Työssä esiintyvää väkivallan vaaraa ja siihen perustuvaa neuvonnan ja ohjauksen tarvetta tunnistetaan Keski-Suomen hyvinvointialueella työpaikkaselvityksessä ja toimenpiteet kirjataan työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan. Työttömyyden uhatessa neuvonnan ja ohjauksen tarve tunnistetaan ja lisäystä pidetään hyvänä.

Keski-Suomen hyvinvointialue 10.4.2026

Työhyvinvointipäällikkö Taina Mäkelä

Työsuojelupäällikkö Marja-Leena Oinonen

Mäkelä Taina

Keski-Suomen hyvinvointialue - Henkilöstöpalvelut/Työhyvinvointipalvelut